
УДК 811.161.2'367.625.41

Микола Калько (м. Черкаси)

АСПЕКТУАЛЬНІ КЛАСИ УКРАЇНСЬКОГО ДІЄСЛОВА НА ТЛІ КЛАСІВ З. ВЕНДЛЕРА

У статті досліджено можливість застосування двокомпонентної теорії виду в цілому та аспектуальної типології З. Вендлера зосібна щодо видової системи українського дієслова.

Ключові слова: двокомпонентна теорія виду, дієслівні класи З. Вендлера, термінативи, активітиви, стативи, релятиви, евентиви, аспектуальна полікатегорійність.

Увесь туман філософії конденсується
у краплинах граматики.

Людвіг Вітгенштейн

Вітгенштейнівська метафорична сентенція, що аналогізує граматичні феномени з краплинами, у яких конденсується весь туман філософії, тією чи іншою мірою стосується і категорії виду, на шляху до осягнення якої крізь призму українського дієслова неминуче постає проблема з'ясування її глибинної суті, пошуку тих онтологічних феноменів, проекції яких, пронизавши етнічну свідомість, залишили в ній слід — когнітивну матрицю, що, заповнившись мовним матеріалом, стала репрезентантом відповідного фрагмента позамовної дійсності. Дослідження механізму “зчеплення” між підводною частиною граматичного айсберга, якою є прихована граMATика, та його надводною частиною — формальною граMATикою [18: 83; 27: 6], на нашу думку, є необхідним кроком для вирішення багатьох актуальних проблем сучасної аспектології.

У цьому сенсі, на нашу думку, дуже слушним є застереження і водночас дослідницька перспектива, висловлена та окреслена ще в ранній роботі Ю.С. Маслова “Вид і лексичне значення дієслова в сучасній російській літературній мові” (1948): “Наша мета — ...не в тому, щоб вичерпати наявну повноту відтінків, а в тому, щоб, виділивши

найбільш важливі групи дієслів, показати на практиці можливість і важливість такого вивчення семантики видів, яке виводить конкретні особливості видових значень і видових властивостей із особливостей їхньої лексичної семантики, тобто, власне кажучи, із деяких об'єктивних властивостей самих позначуваних цими дієсловами дій" [19: 63]. Зазначена праця російського аспектолога разом із не менш популярною серед дослідників виду статтею відомого філософа Оксфордської школи Зено Вендлера "Verbs and Times" ("Дієслово і час"), яка була опублікована у 1957-му р. [33], а у 1967-му р. — з незначними змінами увійшла до його книги "Linguistics in philosophy" ("Лінгвістична філософія") [34], заклали підмурівок об'єктивістського напрямку в дослідженні дієслівного виду (на противагу суб'єктивістським теоріям, які акцентують увагу на ставленні мовця до ситуації, його оцінці стану справ, при цьому онтологічні підстави, що уможливають той чи інший погляд, відступають на задній план). Найрепрезентативнішою для об'єктивістського напрямку аспектологічною парадигмою є двокомпонентна теорія виду, яку представляють В. Брой [30], М. Гіро-Вебер [6], М.Я. Гловинська [7], О.В. Горбова [8], Б. Комрі [31], У.Ф. Леманн [32], Х. Р. Меліг [21], О. В. Падучева [22; 23], А. Г. Пазельська [24], С. Г. Татевосов [29] та інші.

Аспектуальний аналіз, здійснюваний у контексті двокомпонентної теорії виду, ґрунтується на визнанні залежності видової поведінки дієслова від особливостей його семантики, а відповідно, і від онтологічних особливостей позамовної ситуації та способу концептуалізації цієї ситуації в мовній картині світу. Основними семантичними сутностями, що визначають видову поведінку дієслова, яка полягає у наявності vs відсутності видового партнера, наявності vs відсутності, багатовекторності vs обмеженості акціонального партнерства (корелятивів за Actionarts, або родами дії), можливості vs неможливості функціонування у певних часткововидових значеннях, насамперед — актуально-процесному (конкретно-процесному, або актуально-тривалому) тощо, є аспектуальні класи, що, на думку О.В. Падучевої, "відіграють таку ж важливу роль для семантики слова, як частини мови для граматики" [23: 34]. Існування таких категорій (класів) стало незаперечним лінгвістичним фактом після появи робіт З. Вендлера (особливо роботи 1967 р.), хоч певною мірою їхні суттєві ознаки були окреслені ще в цитованій вище роботі Ю.С. Маслова [19]. Пов'язавши онтологічні особливості англійських дієслів з їхніми видовими особливостями, З. Вендлер виділив чотири аспектуально зорієнтовані лексичні класи дієслів, за якими закріпилася стійка назва "класи Вендлера": accomplishments ("здійснення"); achievements ("досягнення"); activities ("діяльності"); states ("стани"). "Працездатність" класів Вендлера на слов'янському мовному ґрунті підтверджують дослідження Т.В. Булигіної [3], А.А. Залізник [15], Х.Р. Меліг [21], О.В. Падучевої [22; 23] та інших.

Безумовно, проблема тісного зв'язку виду та лексичного значення дієслова не могла залишитись поза увагою ні україністичних аспектологічних студій, представлених працями В.М. Русанівського [25; 26], К.Г. Городенської [9 – 10], О.І. Бондаря [1], С.О. Соколової [28], ні в загальнотеоретичних граматичних працях, зокрема І.Р. Вихованця [5] та А.П. Загнітка [13; 14], ні у відповідних розділах теоретичних та навчальних курсів [11; 12]. Однак об'єктивістський підхід до дослідження категорії виду окреслено лише в загальних рисах, що перекоонує в необхідності подальшого лінгвістичного вивчення механізму взаємодії граматики і словника в царині категорії виду українського дієслова.

Проекція класів З. Вендлера на аспектуальну систему української мови свідчить про її “працездатність” і на матеріалі українського дієслова, що уможлиблює виділення аналогічних корелятивів до класів англійських дієслів. При цьому варто зробити застереження, що нашою метою є використання її як одного з аспектів нашої інтеграційної концепції категорійно-функціонального поля аспектуальності, вихідного пункту на шляху до з'ясування причин семантичних табу щодо видової парності (у нашій терміносистемі – видового партнерства), корелятивності за родами дії, вживання дієслів у актуальному значенні тощо.

З. Вендлер кваліфікує як “здійснення” дієслова, що позначають ситуації, обов'язковим компонентом яких є певна межа (*terminus*), що є найхарактернішою ознакою, яка вирізняє їх з-поміж інших ситуацій. З одного боку, такі ситуації здійснюються, розвиваючись у напрямку до певної межі, “існування якої логічно необхідне для того, щоб їх можна було вважати “здійсненнями” [34: 101], з іншого – ці ситуації є неоднорідними в часі, і можуть вважатися здійсненими лише за умови досягнення межі, до напрямку якої вони розвивалися. На противагу “здійсненням” внутрішня логіка “діяльностей” не пов'язана зі спрямованістю на досягнення будь-якої межі, це однорідні ситуації, що теоретично є невичерпними, оскільки їхнє тривання може бути перерване лише якимись зовнішніми щодо них чинниками. Якщо подія, якою може бути завершена форма вияву буття, позначена основою “здійснення”, є безпосередньою, тобто спричиненою внутрішньою логікою процесу, то подія, якою завершується “діяльність”, є опосередкованою, оскільки припинення відповідної форми вияву буття “предмета” зумовлене не безпосереднім чинником їхньої внутрішньої логіки, а якимось зовнішнім, опосередкованим.

“Здійснення” З.Вендлера відповідають українським дієсловам, яким властиве граничне (термінативне) парновидове партнерство: імперфектив здатний мати прогресивне значення (актуальне здійснення процесу, що розгортається перед очима спостерігача), пор.: *Ось я проходжу, і ось я пройду. Може, й навек, але справа не в тому...* (Л. Костенко); *Кони усе ще в своїх стійлах... Платон з радістю осідлав би одного з них...* *Ось* полки борців з ентропією *сідлають* свої парнокопитних

собак, ось бійці невидимого фронту запрягають свої бліх... (В. Цибулько), а також дуративне значення (здійснення процесу упродовж більш чи менш тривалого часового відтинку, на який указують обставини часу), напр.: *...ми ж були вродливим народом, леді й джентльмени, відкритозорим, дужим і рослявим, самовладно-міцно вкоріненим у землю, з якої нас довго **видирали** з м'ясом, аж нарешті таки **видерли**...* (О. Забужко); *Віками народ **вितворював** цю мову, **вितворив** її, одну з найбагатших мов слов'янства...* (О. Гончар). Онтологічною підставою термінативного парновидового партнерства є те, що подія (критична мить переходу від одного стану до іншого), позначена перфективом, є органічним складником процесу (протяжної в часі зміни наявного стану), позначеного імперфективом.

Паралельно з термінативними партнерами “здійснення” можуть мати й акціональних партнерів, пор.: *Питаю: “Хіба ви своїх півнів ще не **порізули**?” Каже: “Ще не **порізала**, не встигла, бо не знала, що ти приїдеш, то **зарізу** зараз. Якого тобі когута **різати**?”* (Є. Гуцало), де *зарізати* є видовим партнером до *різати*, а дистрибутив *порізати* — акціональним.

“Діяльності” З. Вендлера співвідносяться з українськими некорелятивними імперфективами, які подібно до “здійснень”, мають як актуально-процесне значення, пор.: *Ось **іще** понесли когось. Цей уже не бешкетує, **а плаче*** (Ю. Винничук), так і його функціональний різновид — дуративне значення, напр.: *Так їй соромно стало і такий жаль охопив її за серце, що впала на своє ліжко і розплакалася. **Плакала довго**, поки їй не сказали, що вже ангелик був і деревце приніс* (Б. Лепкий). Але, на відміну від “здійснень”, онтологічна опозиція “процес — подія” може бути реалізована лише за умови їхньої значенневої модифікації за родом дії: отже, будучи позбавленими можливості мати парновидових партнерів, такі дієслова компенсують цю недостатність широким колом акціональних партнерів, напр.: *І вона **розплачеться**. Двадцять років вона не **плакала**. А в той день **заплаче, заплаче**.* (Є. Кононенко); *Вони пішли з смутком та жалем на серці й самі трохи не **плакали**: вони вже вважали на неї, як на божевільну й пропащу людину. Настуся згодом **переплакала** й незабаром **заспокоїлась*** (І. Нечуй-Левицький); *А знов як не вгодять Галі брати, то Галя **поплаче** й погорює, **плачучи** й горюючи, **пожалиться** та й годі...* (Марко Вовчок), де акціональними партнерами *плакати* є аугментатив *розплакатися*, інхоатив *заплакати*, фінітив *переплакати*, делімітатив *поплакати*.

Із “досягненнями” З. Вендлера корелюють українські дієслова, що мають т.з. “моментальне” значення, пор.: *Чий кінь під час бігу **спотикнеться**, тому **смерть**. Не **спотикався** ні один* (Б. Лепкий). Як і “здійснення”, “досягнення” належать до корелятивних дієслів, але їх корелятивність має інший характер: партнерство “здійснень” як у мовному, так і в когнітивному аспекті є гетерогенним: імперфективи означають подієспрямований процес, а перфективи — подію, що є неминучим завершенням процесу, його повною реалізацією стосовно своєї

внутрішньої межі, пор.: “...Стали двері **ламати**, Настасю добувати; дев’ятеро дверей **зламали** і Настасю достали...” І плакала мама з цією піснею, мовби передчуваючи долю і свою, і свої дитини (П. Загребельний). Партнерство ж “досягнень” у мовному плані — гетерогенне, а в когнітивному — гомогенне: як перфективи, так і імперфективи позначають подію, тому таке партнерство є синтаксичним (функціональним), а не морфологічним, як термінативне, пор.: *Воно, може, й не зле, але Бог, чи той Леонід, мало її береже — все впаде і все щось собі **злама**. Вона може, навіть спіткнувшись, щось собі **зламати*** (Вал. Шевчук); *Злітає, мов з гнізда, **ламає** жахно ребра...* (І. Драч).

Крім абсолютної подійності “досягнень”, за яку їх іноді називають *eventiva tantum* (від англ. event “подія”), до особливостей видової поведінки дієслів цього аспектуального класу належить відсутність як прогресивного, так і дуративного значення, напр.: **Виграв** декілька золотих, а **вигравати** таки любив (Б. Лепкий). Перфектив означає актуальну подію, а імперфектив — повторювану, і цей подійний момент неможливо інтерпретувати ні як актуальний процес, що розгортається перед очима спостерігача, ні як тривалий процес, пор.: *Коли ми зайшли до казино, він **вигравав** декілька золотих. Він довго **вигравав**, і нарешті **виграв** декілька золотих.* Поряд із цим “досягнення” мають дуже обмежені можливості щодо акціонального партнерства, відзначаючись або його повною відсутністю (*схаменутися*), або наявністю в частини з них дистрибутивів, пор.: (*ламати* — *зламати* (ребро) і *переламати* (всі ребра)).

Головною рисою “станів” З. Вендлер визначає неактуальність ситуацій, які вони позначають. Вважаючи знаковим для станів англійське дієслово *know* (“знати”), він підкреслює: “Може бути так, що я зараз знаю географію, але це не означає, що процес знання географії розгортається саме в цей момент і складається з фаз, що змінюють одна одну в часі” [34: 100].

Наші спостереження над видовою поведінкою українського дієслова [17], а також теоретичний аналіз аспектологічних досліджень, проведених на матеріалі інших мов, спонукає розширити чотирикомпонентну систему аспектуальних класів З. Вендлера, взятої за основу нашої концепції виду, до п’ятикомпонентної. Саме п’ятьма класами оперує, наприклад, В. Брой [30], досліджуючи взаємодію лексичних та аспектуальних компонентів на матеріалі перської мови. Дієслівні класи виділяються на основі наявності vs відсутності та характеру часових меж ситуації, яку описує дієслово. Вендлерівським “виконанням” відповідають т.з. градуально-термінативні дієслова (“gradual terminative verbs”), які передбачають наявність кінцевої межі, визначеної внутрішньою природою ситуації. “Досягнення” у В. Броя — це тотально-термінативні дієслова (“totally terminative verbs”), що означають події, у яких початкова та кінцева межа дії сплавлені в один часовий момент, унаслідок чого така ситуація не може бути перерваною, а потім продовженою. “Діяльності”, як за назвою (“activities”), так і за

суттю є аналогічними до вендлерівських: кінцева межа ситуації, описуваної такими дієсловами, не передбачена внутрішньою логікою її розвитку, а спричинена лише “неможливістю її безкінечного продовження” [30: 26], тобто є зовнішньою щодо самої ситуації. “Стани” В. Брой диференціює на два класи. Перший — це тотально-статичні дієслова (“totally static verbs”), які описують позачасові ситуації, що не мають природних меж; другий — це починально-статичні дієслова (“inceptively static verbs”), які позначають статичні ситуації, що передбачають наявність деякої початкової межі.

Така диференціація “станів” є слушною і для українського дієслова, де стилізуватися як процесуальні ознаки можуть і позачасові відношення, що становлять крайню периферію дієслівності, пор.: *А найбільша з річок європейської Росії, Волга, **впадає** вже у Каспій, себто взагалі до жодного океанічного басейну **не належить*** (Ю. Андрухович), і стани, що передбачають деяку початкову межу, унаслідок чого відповідні імперфективні дієслова відкриті для аспектуально-акціонального (інцептивного) партнерства з перфективами, що означають початок стану, пор.: *Безперечно, всі учасники бойових дій розуміли правоту слів гетьмана Самойловича: «Хто **володітиме** Чигирином, тому піддадуться запорожці й уся Україна по той бік Дніпра». Першу спробу **оволодіти** резиденцією українських гетьманів зробила турецька армія на чолі з Ібрагім-шайтан-нашею (“День”).* Перфективний акціональний партнер може означати як початок самого стану, так і початковий момент його сприйняття т.з. “вродженим” спостерігачем, імплікованим зі значенням дієслова, пор.: *Обіч дороги **жовтіли** налиті колосом пше-ниці, над якими млисто **синіли** небеса в рідкій куряві далеких хмар* (Є. Гуцало); *За зеленими вишнями **зажовтіла** низька огорожа, обплетена куликами* (І. Нечуй-Левицький); *Паркан високий переді мною **засинів*** (В. Сосюра). Отже, доцільним видається розбиття вендлерівських “states” на “стани” та “відношення”.

Використання вендлерівської класифікації порушує передусім проблему аспектологічної стилізації термінологічних позначень виділених класів, оскільки буквальні переклади англійських лексем напевряд чи можна назвати задовільними. На нашу думку, більше б відповідали міжнародному духові сучасної аспектології інтернаціональні терміни.

Пропоноване нами позначення вендлерівських accomplishments (російські відповідники — “осуществления”, “исполнения”) як термінативів (термінативного класу, термінативних дієслів) ґрунтується на двох підставах. По-перше, сам З.Вендлер найсуттєвішою їхньою рисою вважає саме “terminus” — межу, у напрямку до якої розвиваються ситуації, позначені такими дієсловами, і тільки за умови досягнення якої їх можна вважати здійсненими, тобто межі, передбаченої їхньою внутрішньою логікою [34: 101]. По-друге, як відзначає Ю.С. Маслов, лексема “термінативний” — найбільш поширений інтернаціональний еквівалент російської термінологічної лексеми “граничный” [20: 73]. Україн-

ський відповідник “граничний”, на нашу думку, є менш вдалий, ніж пропонуваній інтернаціоналізм.

Вендлерівським achievements, які найчастіше перекладають в російській аспектологічній літературі як “достижения”, “происшествия”, “случаи”, на нашу думку, найбільше відповідає термін “евентиви” (евентивний клас, евентивні дієслова). Для цього є етимологічні (пор.: англ. event “подія”, рос. происшествие “подія”, англ. eventus “випадок”) і функціональні підстави: найсуттєвішою ознакою дієслів цього класу вважають саме їхню евентивність (“подійність”), адже як у формі доконаного, так і недоконаного виду вони означають подію. Саме через цю функціональну особливість у деяких сучасних аспектологічних працях їх називають eventiva tantum [15].

Вендлерівські activities та states є зручнішими для трансформації в інтернаціональні терміни та уніфікації з іншими аспектуальними термінолексемами, тому в цьому разі доцільною видається лише їх незначна адаптація. Найспівзвучнішими з оригінальними термінами З. Вендлера є інтернаціональні еквіваленти “активітив” (активітивний клас, активітивні дієслова) та “статив” (стативний клас, стативні дієслова). Цілком органічно сприймається в цьому контексті і термін “релятив” (релятивний клас, релятивні дієслова), до того ж терміни “статив” та “релятив” уже стали надбанням української лінгвістики, зокрема для позначення аспектів дії їх використано у праці А.П. Загнітка [14: 221], аспектуальні поля сталості та реляційності виділяє О.І. Бондар [1: 97].

Аспектуальні класи не можуть існувати як закінчені дієслівні реєстри, оскільки зорієнтовані не на всю дієслівну лексему, а на кожен її конкретний лексико-семантичний варіант, конкретну реалізацію валентнісного потенціалу предиката, семантичні ролі аргументів, передовсім суб’єкта та об’єкта, зрештою, широкий контекст, комунікативний реєстр, тому аспектуальна полікатегорійність дієслівної лексеми, що виявляється в здатності функціонально належати до різних аспектуальних класів, є системним явищем для українського дієслова. Так, наприклад, протинативами є дієслова, що означають результативні процеси, пов’язані з трудовою діяльністю людини, які мають здебільшого спеціалізований характер, пор. **крутити**: *Жінка й діти крутили ужви* (І. Франко); *Скрутили з нього злотні шнури...* (Д. Павличко). Означаючи рухи (здебільшого ритмічні чи повторювані), здійснювані певними частинами тіла чи якимись знаряддями, ці дієслова належать до аспектуального класу активітивів, напр.: ... *кінь на місці не стоїть, з ноги на ногу переступає, мордою крутить* (Є. Гуцало). Яскравим прикладом аспектуальної перекатегоризації є термінативи, що означають здійснення конкретного (здебільшого фізичного, пов’язаного з певним видом трудової діяльності) процесу, спрямованого на створення чи перетворення певного матеріального об’єкта, напр. **вишивати**: *Тітка за роботою. Сорочку дядькові вишиває* (М. Коцюбинський); *Сорочку мати вишила мені Червоними і*

чорними нитками (Д. Павличко). Набуваючи в безоб'єктному вживанні значення “бути зайнятим здійсненням конкретного (переважно фізичного, пов'язаного з певним видом трудової діяльності) процесу безвідносно до його результату”, вони переходять до класу активітивів, напр.: *Там жила та вишивала, вишиваючи, співала Мила дівчина одна...* (П. Усенко); пор. також пропозицію з темпоративом: *...особливо любила вишивання, — сама вишивала цілими днями, дочок привчала до цього діла і дворових дівчат* (В. Малик). Термінативи (підклас мутативів) зі значенням “набувати певного кольору”, напр. **синіти**: *Старий сердиться, коли натякають від чого те посиніння: не від чарки **посинів**, а від полум'я печі! Хто ж має сумнів — стань на горно, вік постій, тоді переконаєшся, від чого носи в горнових **синіють*** (О. Гончар) набувають ознак аспектуального класу стативів зі значенням “виднітися, виділятися певним кольором”, напр.: **Синіли** снігом береги ріки (Д. Павличко). Дієслова, що означають процес створення певного мистецького продукту, є термінативами, напр., **писати** “складати і записувати який-небудь текст”: *Усі йому вже оди написали, лиш я один ще оди не писав* (Л. Костенко), вказуючи ж на професійне заняття, є релятивами, напр., **писати** “займатися мистецькою діяльністю, бути письменником”: *Цю внутрішню спонуку до писання не завжди усвідомлюють навіть ті, що пишуть* (Ю. Андрухович). Описуючи ситуацію одного кванту (“суб'єкт здійснює потенційно квантований процес, ситуаційно обмежений лише одним квантом”), дієслово належить до термінативного підкласу тотивів, напр.: *А за сусіднім столиком сиділа дуже гарна білява дівчина. І все дивилася на мене. Вона дивилася на мене, а я дивився на неї. Потім я взяв і моргнув їй. А вона кивнула головою. Далі вечеряємо.., а я думаю, чого це вона мені кивнула головою. То я знову моргаю, а вона знову киває головою* (Є. Гуцало), описуючи ж багатоквантову ситуацію, дієслово належить до активітивів, напр.: *Його борода тряслася, а червоні очі сльозливо моргали* (Г. Хоткевич); *Він підтакував, ухвально кивав головою, компетентно хмикав і орлом позирав навкруги* (Ю. Смолич).

Навіть ця незначна кількість прикладів переконує в тому, що належність до аспектуального класу остаточно визначає лише контекст, а отже, про особливості видової поведінки дієслова можна говорити лише на основі аналізу конкретних текстових уживань, що свідчить про глибоку закоріненість категорії виду в онтологію ситуацій, відображених у дієслівній семантиці. Тому цілком слушно видається думка Ф. Лиманна про відмову від поняття видової пари та заміну його поняттям функціонального видового партнера [32: 271].

Головною метою, яку ставив перед собою З.Вендлер, створюючи класифікацію англійських дієслів, було пояснення їхньої здатності vs нездатності вживатися в актуальному значенні. Використання вендлерівської ідеї для дослідження аспектуальної системи української мови засвідчує більш широкий діапазон того впливу, який мають аспектуально зорієнтовані класи лексики на категорію виду. Систе-

ма аспектуальних класів українського дієслова постає як своєрідний функціонально-семантичний фільтр, що визначає специфіку видової поведінки дієслова, яку можна представити у такому найбільш узагальненому вигляді: 1) термінативи мають морфологічно-видових та акціональних партнерів, уживаючись у прогресивному значенні; 2) евентивам притаманне функціонально-видове та обмежене акціональне партнерство за неможливості функціонувати в прогресивному значенні; 3) активітивам не властиве аспектуально-видове партнерство, натомість вони відзначаються багатовекторністю акціонального партнерства та можливістю функціонувати у прогресивному значенні; 4) стативи позбавлені можливості мати морфологічно-видових партнерів та вживатися у прогресивному значенні, проте їм властиве аспектуально-акціональне (як правило, інцептивне) партнерство; 5) семантика релятивів унеможлиблює будь-яке аспектуальне партнерство та актуальне вживання.

Отже, дослідження видових особливостей дієслова, що ґрунтується на теорії аспектуальних класів, на нашу думку, відкриває перед українською аспектологією нові перспективи для подальшого вивчення такого досить суперечливого феномена, як дієслівний вид, та поглиблення уявлень про його дихотомічну, класифікаційно-словозмінну сутність.

1. *Бондар О.І.* Темпоральні відношення в сучасній українській літературній мові: Система засобів вираження. — Одеса, 1996. — 191 с.
2. *Бондарко А.В.* Содержание и типы аспектуальных отношений // Теория функциональной грамматики. Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. Таксис. — М., 2003. — С. 40 — 45.
3. *Булыгина Т.В.* К построению типологии предикатов в русском языке // Семантические типы предикатов. — М., 1982. — С. 7 — 85.
4. *Вимер Б.* Аспектуальные парадигмы и лексическое значение русских и литовских глаголов // Вопросы языкознания. — 2001. — № 2. — С. 26 — 58.
5. *Вихованець І.Р.* Частини мови в семантико-граматичному аспекті. — К., 1988. — 256 с.
6. *Гиро-Вебер М.* Вид и семантика русского глагола // Вопросы языкознания. — 1990. — № 2. — С. 102 — 111.
7. *Гловинская М.Я.* Семантические типы видовых противопоставлений. — М., 1982. — 155 с.
8. *Горбова Е.В.* Опыт разработки универсальной классификации характеров глагольного действия // Материалы XXVIII Международ. научно-методич. конф. преподавателей и аспирантов. — Вып. 16. — СПб, 1999. — С. 7 — 13.
9. *Городенська К.Г.* Аспектологічні характеристики дієслів руху, переміщення // Актуальні проблеми граматики: Зб. наук. праць. — Кіровоград, 1997. — Вип. 2. — С. 116 — 119.
10. *Городенська К.Г.* Видові протиставлення в системі сучасних дієслів // Слово. Стиль. Норма: Зб. наук. праць. — К., 2002. — С. 118 — 121.
11. *Городенська К.Г.* Дієслово // Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови. — К., 2004. — С. 217 — 298.
12. *Грищенко А.П.* Дієслово // Сучасна українська літературна мова. — К., 1997. — С. 403 — 446.
13. *Загітко А.П.* Дієслівні категорії в синтагматиці і парадигматиці. — К., 1990. — 132 с.
14. *Загітко А.П.* Теоретична граматики української мови. Морфологія: Монографія. — Донецьк, 1996. — 435 с.

15. Зализняк А. А., Шмелев А. Д. Введение в русскую аспектологию. — М., 2000. — 226 с.
16. Золотова Г. А. Категории времени и вида с точки зрения текста. // Вопросы языкознания. — 2002. — № 3. — С. 8 — 29.
17. Калько М. І. Аспектуальність і дієслівна полісемія. — Черкаси, 2002. — 144 с.
18. Кацнельсон С. Д. Типология языка и речевое мышление. — Л., 1972. — 216 с.
19. Маслов Ю. С. Вид и лексическое значение глагола в современном русском литературном языке // Изв. АН СССР. Сер. Лит. и яз. — 1948. — № 6. — С. 303 — 306.
20. Маслов Ю. С. Система основных понятий и терминов славянской аспектологии // Вопросы общего языкознания. — Л., 1965. — С. 53 — 80.
21. Мелиг Х. Р. Семантика предложения и семантика вида в русском языке // Новое в зарубежной лингвистике. — М., 1985. — Вып. 15. Современная зарубежная русистика. — С. 227 — 249.
22. Падучева Е. В. Семантические исследования. Семантика времени и вида в русском языке. Семантика нарратива. — М., 1996. — 463 с.
23. Падучева Е. В. Динамические модели в семантике лексики. — М., 2004. — 607 с.
24. Пазельская А. Г. Аспектуальность и русские предикатные имена // Вопросы языкознания. — 2003. — № 4. — С. 72 — 90.
25. Русанівський В. М. Значення і взаємозв'язок граматичних категорій виду і часу в українській мові XVI — XVII століття: Дис. ... д-ра грамат. наук. — К., 1959. — 198 с.
26. Русанівський В. М. Структура українського дієслова. — К., 1971. — 315 с.
27. Соколов О. М. Основы имплицитной морфологии русского языка. — М., 1997. — 203 с.
28. Соколова С. О. Префіксальний словотвір дієслів у сучасній українській мові. — К., 2003. — 284 с.
29. Татевосов С. Г. Аспектуальные классы глаголов // Багвалинский язык: грамматика, тексты, словари. — М., 2001. — С. 255 — 264.
30. Breu W. Interaction between lexical, temporal and aspectual meanings // Studies in Language. — 1994. — В. 18 (1) — P. 23 — 44.
31. Comrie B. Aspect: An introduction to the study of verbal aspect and related problems. — Cambridge, 1976. — 142 p.
32. Lehmann V. Der russische Aspekt und die leksikalische Bedeutung des Verbes // Zeitschrift für slawische Philologie. — Heidelberg, 1988. — Bd. XL VIII, Helt 1. — S. 270—281.
33. Vendler Z. Verbs and times // The Philosophical Review. — 1957. — LXVI — P. 143 — 160.
34. Vendler Z. Verbs and times // Vendler Z. Linguistics is philosophy. — Ithca, N.Y., 1967. — P. 97 — 121.

Mykola Kal'ko

ASPECT CLASSES TO THE UKRAINIAN VERB
AGAINST THE Z.VENDLER'S BACKGROUND

The article deals with investigating the probability applying the bicomponent aspect theory in general alongside with Z. Vendler's aspect typology to the Ukrainian verb aspect system.

Keywords: bicomponent aspect theory, Z.Vendler's aspect classes, terminative, activitive, stative, relative, eventive, plurality of categories.